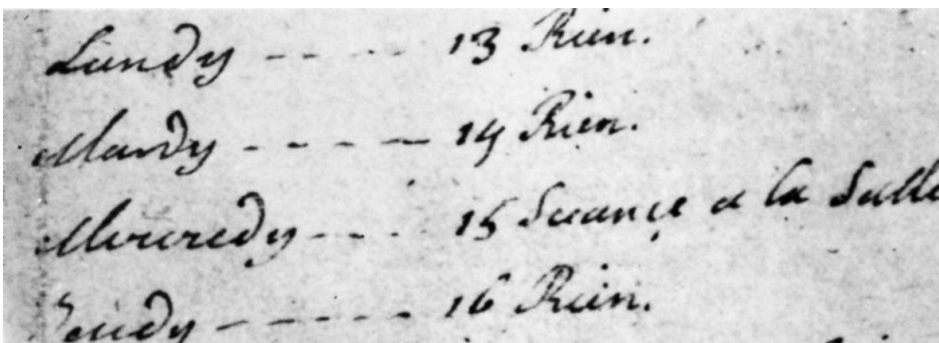

1. Maailma ajaloo esimene rahuleping sõlmiti u. aastal 1259 eKr. Algselt talletati see kahele hõbetahvlile. Leitud on mõlema poole ümberkirjutused. Neist ühe koopiat kingiti 1970.a. ÜRO-le ja on eksponeeritud selle peakorteris New Yorgis (pildil). **Millised riigid** selle lepingu sõlmisid?

2. Prantsusmaa kuningas Louis XVI pidas regulaarselt midagi päevikulaadset. 14. juulil 1789 – päeval, mil Pariisi rahvas vallutas Bastille'i - kirjutas ta sinna vaid ühe sõna. Eesti keeles peaks selle väljendamiseks küll kasutama kaht sõna. **Kirjutage need kaks sõna.**

3. See prantsuse marssal oli pärast I maailmasõda kangelane, aga pärast II maailmasõda muutus oma rahva hulgas üheks vihatumaks tegelaseks. Tal oli lausa 5 eesnime – Henri Philippe Benoni Omer Joseph. **Nimetage ta perekonnanimi.**

4. Vabadussõja esimene lahing kandis ühe XX saj viimase veerandi tuntud eesti laulja perekonnanime (või vastupidi!) **Mis nimi?**
5. Ta oli tuntud kui ärimees, sõjaväelane, diplomaat, lendur, elektrik ja operetihelilooja. Vabadussõjalaste pöranda alla surutud tegevuses osalemise eest istus kinni ja hiljem leiutas termini „vaikiv ajastu“. Paguluses avaldas oma mälestused ja raamatu „Vaikiv ajastu Eestis“. **Kes?**

6. Esindamata Rahvaste Organisatsiooni on kuulunud kunagi ka Eesti. Täna sel päeval kuulub sinna üle 50 rahva või territooriumi. Üheks seesuguseks on Cordillera – 18 300 km² suur, kus elab umbes 1,6 miljonit inimest ning mille keskuseks on 300-tuhandene Baguio linn. **Millise riigi koosseisus asub Cordillera?**

7. Läinud aasta oktoobris suri Cambridge'is nõukaaja tuntumaid dissidente Vladimir Bukovski. 1976. aastal sai N.Liidul temast isu täis ning ta saadeti Šveitsi. Tegemist oli vahetuskaubaga, sest vastu saadi üks toonane tuntud tegelane (pildil). **Kes?**

8. Kes oli see *cocalero*’st riigijuht, kes kinkis paavst Franciscusele omapärase risti, mis koosnes sirbist ja vasarast?
9. Viljandimaal asub ettevõtte, mis toodab teatud tüüpi saunu ja maju. Suurbritannias on nende majade hinnaks ca 40 000 naela, sealsetest kuulsustest on selle ostnud David Beckham, Guy Ritchie ja Gordon Ramsay. **Mis tüüpi ehitisega** on tegemist? See kajastub ka ettevõtte nimes.
10. Selle firma algusaastaks oli 1838, kui kaupmees Carl Heinrich *** hakkas Saksamaal Heilbronnis tootma sigurikohvi (saksa keeles *Muckefuck*). Hiljem hakati tootma kuivatatud ja jahvatatud köögiviljadest, jahust ning maitseainetest koosnevat segu supptide valmistamiseks. Selle praegu Unileveri gruppi kuuluva firma peakontor on endiselt Heilbronnis. **Milline firma?** Omal ajal reklaamis seda ka Franz Beckenbauer.

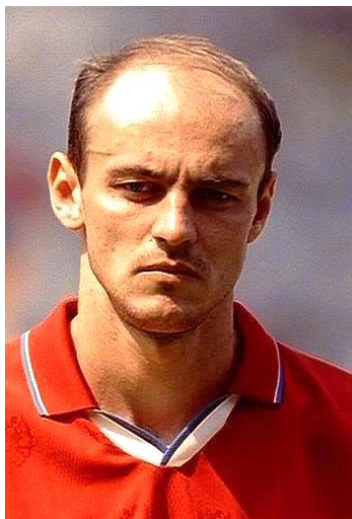
11. See kala kehastas keldi kultuuris tarkust ja teadmisi, teda on seostatud ka viljakuse ja ja heldusega. Ameerika põliselanikud on pidanud teda oma esivanemaks ning koos kuu loomisega taassünni sümboliks, sest ta naaseb alati sünnijõkke kudema ning surema. **Mis kala?**

12. See koeratõug on Maltalt pärit ja sealne rahvuskoer. On üks vanimaid kodustatud koeri ülestähendatud ajaloos ja tema ajalugu ulatuvat kogunisti nii kaugele kui 3000 eKr. Küsitava nime sai ta ametlikult alles 1977. aastal. **Mis koeratõug?**

13. Lehtertapp (*Ipomoea*) on enamasti väänduvate vartega rohttaimede, harvemini põõsaste perekond kassitapuliste sugukonnast. Perekonda kuulub umbes 300 liiki, mis looduslikult on levinud peamiselt troopikas ja lähistroopikas. Söödav lehtertapp on mitmeaastane juurmugulaid moodustav rohttaim, mida tuntakse ainult kultuurtaimena. Üheaastase ilutaimena kasvatatakse Eestis kuni kolme meetri kõrgusele ronivat lehterjate, paljudes värvitoonides õitega verevat lehtertappu ja kolmevärvilist lehtertappu, kõrgus umbes poolteist meetrit. Taim pärineb Kesk- ja Lõuna-Ameerikast. Euroopasse tõid ta hispaanlased. Kõige suuremad eksportijad on Iisrael, Lõuna-Ameerika ja Itaalia. **Nimetage söödava lehtertapu tuntum nimi** (variante on kaks).

14. Lätlased on Eestile pühendanud mitmeid selle lille sorte, näiteks Rahvarinne, Tallinn, Suur Munamägi. Eestis aretatud sortidest on maailmakuulsaim Edna, tuntud on ka Sinilind, Tiina, Sakala ja Kuldne Trio. Lisada võiks veel Rasputini, Rigoletto ja Ulõbka Gagarina. **Millise lillega on tegemist?**

15. Aasias peeti seda nakkushaiguseks. On aga teada, et jalgpallur Viktor Onopko, kes on esindanud nii N. Liitu, SRÜ-d kui Venemaad ja on nende koondiste eest löönud 116 mänguga 8 väravat – kaitsemängija kohta väga hea tulemus, lõi ühe värava just tänu sellele “nakkushaigusele”. Vähemalt on niisugune põhjendus ühele tema löödud väravale antud. **Milllega on tegu?**

16. 6. septembril 1920 Vabariigi Valitsuse poolt vastuvõetud seadusega taheti asutada kaks uut maakonda. Valgamaast sai tegelikkus. Teist haldusüksust ei moodustatud: 26. aug 1921 muudeti seadus ära. **Millisest maakonnast me jäime ilma?** Praegu on olemas sellenimeline vald.

17. **Milline linn?** Pilt on aastast 1978.

18. Pildil on ühe riigi pealinna seni ainus "pilvelõhkuja" - 12-korruseline Equatoria Tower (Ekvatoriaal-torn), mis asub linnapiirkonnas nimega Hai Neem (see ei ole tõlge vaid originaalnimi kohalikus keeles). Selle 1922 asutatud linna 52-ruutkilomeetril elas 2017.a. 525 000 inimest, kuigi veel 1973 oli seal ligi kümme korda vähem elanikke. Huvitaval kombel esineb selle linna nimi kirjapildis ka ühes eesti lastelaulus. **Mis linn?** (riigi eest 1p) Sellest linnast on pärit maailma kõige pikem (195 cm) oma riigi iluduskuninganna Aheu Deng.

19. **Millise saare läheduses asuvad** sellised maatükid nagu Liuhkakari, Angerjakari, Peldikukari, Sitakari, Löhekari, Peenekarikrunn, Sillikrunn, Vullikrunn jne.? Valgevenes või Moskvas on peale taasiseseisvumist trükitud neli seeriat fiktiivseid postmarke, mille väljaandjana on märgitud selle saare nimeline Post.
20. Saksa keiser Wilhelm II kirjutas 1906. aastal oma Venemaa sugulasele ja kolleegile Nikolai II-le kirja, mille eestikeelne tõlge kõlaks umbes nii: "Kallis Nicki! Lõpuks ometi oled Sa oma veeremänguraja valmis saanud". **Mida ta silmas pidas?**

- 21.** Sellel Willy Bosschem'i (s.1930) loodud portreel on kujutatud flaami skulptor Paul Van Hoeydonck (s.1925). Ta pole küll väga tuntud ja mitte just eriti produktiivne skulptor, kuid ühe tööga, mille suurus on 8,5 cm, sai ta kuulsaks. **Kus see aastast 1971 asub?**

- 22.** Kes või mis on heinakull?

- 23.** Tõlkige nähtavad, ka Voltaire'i motoks olnud Cicero sõnad eesti keelde.

- 24.** Oktoobris 2009 toimusid Tartu pubis Kotka kelder tuntud mälumängu- ja indiacentusiasti Uno Ainsoo ettevõtmisel esimesed Eesti meistrivõistlused ühel alal. Osales 35 inimest, meistriks krooniti tartlane Matis Merivee. 2019 oli selle mängu turniir internetiportaalis vint.ee. **Milles võisteldi?**

- 25.** Kuulete esimest ja kaht viimast pala ühest instrumentaalansamblile kirjutatud tsüklist. **Kes on helilooja?**

- 26.** Millimeeter elavhõbedasammast (tähis mm Hg) on mittesüsteemne rõhu mõõtühik, mis võrdub 1 mm kõrguse elavhõbedasamba hüdrostaatilise rõhuga. Õhurõhk on normaaltingimustel (0 kraadi C ja normaalraskuskiirendusel $g_n = 9,80665 \text{ m/s}^2$) 760 mm Hg ehk 760 ***i. Ühikut defineeritakse 1/760-na füüsikalisest atmosfäärist. Küsimegi seda rahvusvahelist ühikunime, mida ka Eestis kasutatakse. **Mis ühik?**
- 27.** Austria teadlane Julius Wagner-Jauregg pälvis 1927.a. Nobeli meditsiinipreemia. Ta kasutas püroteraapiat psühhosihaigete ravis, mis seisnes selles, et haigeid inimesi nakatati malaariapoogetega („malarioteraapia“) ning tekitatud palavik küpsetas teise haiguse organismist välja. Konkreetne auhinnatud töö oli malaaria kasutamisest progresseeruva paralüüsi (*dementia paralytica*) ravis. **Millise haiguse** hilises järgus see tekib ehk millist haigust raviti malaariaga? Uuringute eest sai Wagner-Jauregg ka Ameerika ***-uuringute Komitee kuldmedali.
- 28.** See nähtus on Eestis levinud Peipsi ääres, eeskätt Kallaste linnas. Tegu on sõiduauto kereosadest, maastikuauto veermikust ning suuremõdulistest lennuki õhukummidest koostatud jääsõidukitega. Laialt on need sõiduvahendid tuntud aga ühe venepärase nimetuse all. **Mis nimetus?** Vene keeles tähendab see sõna veel ka seepiat ehk tindikala.

- 29.** GAZ ehk Gorki autotehas on Venemaa autotehas Nižni Novgorodis ja Arzamassis, algse nimega NAZ – Нижегородский автомобильный завод. Tehast hakati ehitama siis, kui 1929. aastal sõlmiti leping ***ga, et alustada sõiduautode ja kergveoautode tootmist. **Millise firma** kutsus Stalin autotehast ehitama?
- 30.** Alates aastast 1950 on Vormel-1 maailmameistreiks kroonitud 14 riigi võidusõitjaid. Kõige rohkem tiitleid (19) on Suurbritannia sõitjatel, järgnevad Saksamaa (12) ja Brasiilia (8). Kolme riiki on see tiitel läinud ühel korral. **Nimetage need riigid.** 2 riiki annavad 1 punkti

- 31.** Nimetage Eesti kergejõustiklane, 1938.a. Euroopa meister ja ka järgmisel aastal suurvõistlusi võitnud mees, kes oli üks Eesti suurlootusi 1940.a. Helsingi olümpiaks. 1944 põgenes ta Rootsi ja sealt Kanadasse, kus suri 1977. 2008.a. Pekingi olümpial tuli tema pojapoeg sõudmiskullale Kanada kaheksapaadis.

- 32.** See kena daam on Eesti meistrivõistlustelt võitnud 43 medalit, ta on valitud 5 korda Eesti parimaks naiskergejõustiklaseks. Peale selle on ta parandanud Eesti rekordit 9 korral ja osalenud ühtedel olümpiamängudel koguni kahel alal. Kes? Praegu õpetab ta Tervisealkeemias joogat, qi gongi ja shindo't, mängib edukalt golfi ning on vaimne nõustaja. Kes?

- 33.** Kes on pildil?

- 34.** Nooruses võitis ta medaleid... Tervise edu on vanahärra arvates see, et tuleb käia nädalas saunas seitse korda. Nimi?

- 35.** 2013.a. anti Hiinas välja esimene postmark, kus oli kujutatud elus olevat välismaalast. Kes pälvis nii suure au? Tegemist oli sportlasega, kel olümpiamängudelt "kuld" ja "hõbe" ning MM-idelt 6 "kulda", 7 "hõbedat" ja 3 "pronksi". Hiinas on ta tuntud kui 老瓦 (Lǎo Wǎ).

36. Eesti Näitlejate Liit taastas auliikmete valimise traditsiooni 1990. aastate alguses toonase liidu esimehe Rein Oja ettepanekul. Auliikmeks valitakse liidu kauaaegne liige, kes on tähistanud 70. sünnipäeva, et tunnustada ja avaldada lugupidamist väärika panuse eest Eesti teatriellu. **Kes sai esimesena auliikmeks?** Ta on valitud ka Eesti Ettevõtlike Naiste assotsiatsiooni poolt aastate naiseks (1993).

37. 1979.a. valminud Olav Neulandi filmis „Tuulte pesa“ on stseen, kus metsavend loeb luuletust: „...Puhub tuul vinge, vinge; tungib kuul hinge, hinge.“. Luuletus kujunes toonase noorema põlvkonna seas populaarseks. **Kes kehastab** nimetatud metsavenda? Tema on ka luuletuse autor.

38. Millisest filmist pärineb see kaader?

39. 2019. aastal lahkus meie hulgast kunstnik Tõnis Vint. Tema sõbra ja kollegi Leonhard Lapini sõnul on üks Vindi kujundatud toote kujutis tuntud Eestimaal juba poolsada aastat. Võibolla on graafilist disaini muudetud, aga kujutis on jäänud samaks. Küsimegi seda toidukaupa, mida võib igapäevaselt kohata meie poodides. **Mis toode?**

40. Keskel on pisike Daniel. **Kes on teised?**
/1+1/

- 41.** Ta sündis 1888 Võrumaal, õppis Tartu Reaalkoolis ning 1906-14 Riia Polütehnikumis, kus omandas ka arhitekti kutse. Osales Vabadussõjas, kuulus korporatsiooni Vironia. 1920. aastatel oli eeskätt mööblukujundaja, hiljem spetsialiseerus hoonetele (olles eesti funktsionalismi üks alustalasid Olev Siinmaa kõrval). Tuntuimad tööd: Tallinna kunstihoone, Sakala 2 ja 4 majad, Abja-Paluoja pangahoone. Hiljem oli ka Kunstiinstituudi arhitektuuriprofessor, kodanlikus natsionalismis süüdistatuna heideti 1950 Arhitektide Liidust välja. Suri 1974 Tallinnas. **Kes?**

- 42.** Mis nime andis Maurizio Catelan oma sellele 120 000 \$ eest müüdud teosele?

- 43.** Kes on see kunstnik?
Tegelikult on ta rohkem tuntud ühel teisel kultuursel alal, aga ka kunstnikuna on ta hinnatud.

- 44.** Eksisteerib kolm põhilist värvikategooriat. Põhivärvid koosnevad punasest, kollasest ja sinisest. Need on kolm peamist koostisosa, millest kõik ülejäänud värvid valmistatakse. Kolm sekundaarset värvi on siit lähtuvalt just need. **Nimetage need.**
/2 õiget - 1p /

- 45.** Kuulete aastast 2006 tegutsevat ansamblit „Külalised“. Mis nime all on tuntud selle 1976.a. sündinud frontman ja üks asutajatest?

- 46.** See eesti helilooja (s.1944) alustas oma loomingulist karjääri sõjaväes teenides pärast seda, kui oli põdenud läbi kopsupõletiku. Seetõttu kandis ta esimene teos pealkirja "Pneumoonia". Hiljem kirjutanud muusikat filmidele, kuuldemängudele ja telelavastustele ("Mõmmi ja aabits", "Kõige suurem sõber") ning lastelaule, seadnud muusikat üldlaulupidudele, filmidele. Teda tuntakse ka „kitarristina“. **Kes?**
- 47.** **Küsime** üht lihtsat ja andekat **instrumenti**. Tänapäevasega üsna sarnase riista leiutas 1814 Amsterdamis Dietrich Nicolaus Winkel. Johann Nepomuk Mälzel hakkas 1816 Winkeli loodud hulgi valmistama. Tema nimest tuleb lühend M.M., mida alates Beethovenist kasutavad heliloojad siiani.
- 48.** Kirjastus „Loodus“ korraldas 1935-1937 neli korda lastekirjandusvõistlusi. Kõikidel kordadel kuulus võit ühele kirjanikule. 1935 võitis ta jutustusega „Lendav maailm“. Sellest sai ka küsitava debüütteos. Hiljem tõid esikohad „Semud“, „Sinine liblikas“ ja „Sellid“. Hiljem küsitav enam lastele ei kirjutanud, ent tema nimi on tuntud igale kirjandussõbrale. **Kes** oma kirjanikuteed nii alustas?

- 49.** **Küsime** Cornwalli küllap tuntuimat kirjanikku. Esimese jutukese müüs ühele naisteajakirjale 18-aastaselt. Aastaks 1984 oli ta kirjutanud 13 leمبرomaani ning märkas, et inimesed on tüdinud „Dünastia“ sarnastest seebiooperitest, mida kiputi sageli nimetama düsenteeeriaks. Küsitava esimeseks mahukamaks teoseks oli perekonnasaaga „Merikarbiotsijad“ (1987, e.k. 1995, 1997, 2006), järgnesid „September“ jpt. Viimaseks, 28. romaaniks jäi „Talvine pööripäev“ (2000, e.k. 2008). Tema romaane on müüdud üle 65 miljoni eksemplari. **Kellest jutt?**

- 50.** Kunagine menufilm oli „Kaukaasia vang ehk Šuriku uued seiklused“. Viimatisel kirjastuse Tänapäev romaanivõistlusel sai kõrgeima auhinna teos „Krimmi vang“, mis hiljuti ilmus ka trükist. **Kes on selle romaani autor?**

Eesti Maakilb 2019/2020. Rahvaliiga B, 18. jaanuar 2020
Hellamaa, Luunja, Märjamaa

Vastused

1.	Hetiidi, Egiptus
2.	„mitte midagi“
3.	Pétain
4.	Joala
5.	William Tomingas
6.	Filipiinid
7.	Luis Corvalán
8.	Evo Morales
9.	iglu
10.	Knorr
11.	lõhe
12.	vaaraokoer
13.	bataat ehk maguskartul
14.	Gladiol
15.	kiilaspea
16.	Alutaguse
17.	Paide
18.	Juba
19.	Aegna
20.	Keila-Haapsalu raudtee
21.	Kuu pinnal
22.	tõsteseade
23.	Elada tähendab mõelda
24.	podkidnoi
25.	Camille Saint-Saëns

26.	torr
27.	süüfilis
28.	karakatitsa
29.	Ford Motor Company
30.	Uus-Meremaa, LAV, Kanada
31.	Aleksander Kreek
32.	Virge Naeris
33.	Cristiano Ronaldo
34.	Juha Mieto
35.	Jan-Ove Waldner
36.	Salme Reek
37.	Vaino Vahing
38.	Casablanca
39.	Merevaik
40.	Ingmar Bergman , Käbi Laretei.
41.	Edgar Johan Kuusik
42.	Comedian
43.	Tove Jansson
44.	oranž, lilla, roheline
45.	Tommyboy
46.	Tõnis Kõrvits
47.	metronoom
48.	Karl Ristikivi
49.	Rosamunde Pilcher
50.	Mihkel Tiks

Küsimused: Jaanus Moppel, Koit Nook, Aare Olander, Indrek Salis, Tenno Sivadi, Tõnu Talve

25. <https://www.youtube.com/watch?v=1L993HNAa8M>

45. <https://www.youtube.com/watch?v=pos7VtLiAWk>